

SYLLOGE SEPTENTRIONIS
MONUMENTORUM,

AD
ILLUSTRANDAM

HISTORIAM FENNICAM
PERTINENTIAM.

CUJUS PARTEM II,

CONS. FAC. PHILOS. IN REG. ACAD. ABOENSI,

PRÆSIDE

Mag. HENRICO GABRIELE
PORTHAN,

Eloqv. Professore Reg. & Ord. Eqv. Ord. R. de Stella Polari,
R. Acad. Litt. Human. Hist. & Antiquitt. R. Societ. Sc.
Upsal. &c. Socio,

Publicæ honorum censuræ submittit

JACOBUS SNELLMAN,

Ostrobotniensis,

In Aud. Majori die XX Octobr. MDCCCII.

H. A. M. C.

ABOÆ, typis Frenckellianis,

19.

THESES RESPONDENTIS.

Thes. I.

Vanum haud esse illud, quod vulgo fit inter Scriptores Romanos discrimen, quoque *Aurea* eorum *ætas* ab *Argentæa* distinguitur, vel mediocris in illis legendis atque conferendis adhibita diligentia docet.

Thes. II.

Quod tamen eo trahendum non est, quasi vel omnia scripta quæ ad illam referre solent, æque præstantia atque ad imitationem commendanda haberi debeant, aut inter Argentææ ætatis Scriptores aliqui præ cæteris non multum emineant.

Thes. III.

Præter lingvæ autem ipsius Latinæ corruptionem, per confluentes undique ex provinciis Romam, atque incolarum veterum, bellis maxime turbisque intestinis exhaustorum locum occupantes peregrinos, sensim enatam, intempestivum acutarum sententiarum studium, orta que inde orationis obscuritas, scriptores plerosque profanos Augusti ætate posteriores, imprimis inquinavit.

Thes. IV.

Ac quamvis alia quædam ac omnino major in Oratore quam in Scriptore requiratur Perspicuitas; tamen ea virtus in hoc etiam tanti existimanda est momenti, ut quicquid ei repugnet difficultatemque & molestiam legenti creet, in vitio poni nunquam non debeat.

Thes. V.

Cum ea autem studium delectandi sapiens atque tempestivum, arcta adeo, maxime in scriptis popularibus, cognatione est conjunctum, ut laudem ejus haud parum adjuvet.

Thes. VI.

Cumque delectatio in scriptis ad veritatem commendandam, ut vestis ad corpus ornandum adhiberi debeat, facile intelligitur, illam totum aut summum adeo scriptoris studium, solam haud poscere.

Thes. VII.

Sunt autem quædam vitia, delectationi inimica, quæ in nullo scriptiois genere excusari debent (qualia sunt peccata contra genium lingvæ, verborum fordities, tautologiæ &c.). Alia contra ferri possunt, sed artem tamen atque facultatem bene scribendi auctori desse prædunt; ex cujus vel ignorance vel neglectu qui laudem etiam venantur, rideri merito debent.

III.

Papa Honorius III prohiberi jubet commercia cum hostibus Ecclesiæ Finlandensis.

Honorius Papa III Episcopo Filandiæ (a) &c. Cum sicut ex literis venerabilis fratris nostri - - Upsalen. Archiepiscopi nostro est Apostolatu referatum(?), *Ecclesia tibi commissa de novo (b) ad agnitionem venerit veritatis, & a circumadjacentibus barbaris nationibus, quæ plantacionem novellam eradicare nituntur, tribulaciones multas sustineat & pressuras, ac earum sævitia ex subtrahione mercimonii possit non modicum cohiberi (c); auctoritate tibi præsentium indul-*

C ge-

a) Ad Episcopum *Finlandiæ* (Thomam?) hanc fuisse scriptam Epistolam, valde est verisimile, confirmatque Upsalensis Episcopi pro eo ecclesiæque ejus interposita apud Papam bona officia. Cfr. Bulla Gregorii IX data d. 23 Jun. 1229, infra afferenda.

b) Aut *nuper*, aut potius *rursus*, postquam nempe prima Christianismi semina a R. Erico S. (more temporis, bello non docendo) sparsa, per incursiones paganorum fuissent fere extincta? Laudem vero hanc, restituti apud majores nostros cultus religionis christianæ, Thomæ imprimis deberi studio, operæ atque diligentia, apparet.

c) De accolis agi Sinus Fennici liquet, *Estonibus* (maxime *Osliensibus*, quos sæpe *Curones* olim, ex nomine vernaculo insulæ suæ *Kurre saar*, dictos fuisse GRUBERUS suspicatur), *Tavastis*, *Careliis*, & *Russis* (horum sociis);

gemus, & Christianos circum manentes, ne ad eos navigent & *viſualia ſeu alia neceſſaria deferant*, monitione præmiſſa, per cenſuram eccleſiaſticam, appellatione remota, compescas. Nulli ergo (d) &c. noſtræ conſeſſionis inſringere. Si quis autem (d) &c. Datum Laterani Idibus Januarii anno V (D. 13 Jun. a. 1221).

Legitur apud eundem VASTOVIVM p. 170, reſpetita ab ÖRNHJELMIO in *Vita Ponti De la Gardie* p. 28. Cfr. A CELSE l. c. p. 58 N:o 16; & *Annot. ad Juuſſeni Chron.* p. 106 Not. 76.

cum quibus inprimis Wisbyenſes mercaturam his temporibus exercuiſſe frequentem atque proficuum, conſtat: cf. (præter Bullas Papæ Gregorii IX. mox afferendas) *Chronicon vetus Livonicum* apud GRUBERUM *Orig. Livonia Sacra & Civilis* p. 24. Conſilium vero prohibendæ Chriſtianis mercaturæ cum his gentibus, ſuggeſtum Papæ fuiſſe ab Hierarchis ſeptentrionalibus, qui conditionem harum terrarum populorumque bene noſſent, facile intelligitur. Cfr. *Annot. ad Juuſſeni Chron.* p. 101 ſq. 105 ſq. 179.

d) Formulæ ſolennes, utpote notiſſimæ, ſunt omiſſæ; *Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ conſeſſionis inſringere, & ſic porro; nec non: ſi quis autem hoc attemptare præſuſerit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum eius ſe noverit incurſurum*; aut tale quid.

IV.

*Papa Gregorius IX jubet inquire de proposita ab
Episcopo Finlandensi translatione Ecclesie
Cathedralis (a).*

Gregorius Episcopus, servus servorum Dei, venerabili Fratri Episcopo Lincopensi, & dilectis filiis Abbati de Gutlandia Cisterciensis Ordinis, & Præposito de Wisby Lincopensis Dyoceſis, salutem & Apostolicam benedictionem. Venerabilis frater noster Finlandensis Episcopus nobis exposuit, quod in primitiva Christianismi plantacione (b), in partibus illis, Cathedralis Ecclesia sua fuit in loco minus ydoneo (c) constituta: unde petebat, ut (cum) nunc

C 2

plura

(a) In veteri libro Aboënsi huic Epistolæ inscriptio hujusmodi præmissa reperitur: *Bulla Gregorii de translatione Ecclesie Cathedralis a Rântämäki usque huc.*

b) Tempus intelligi videtur R. Erici S. Finlandiam bello adorientis.

(c) Vulgaris est opinio, (veteri traditione, ac auctoritate etiam inscriptionis, quam antiquam manum Bullæ hujus exemplo in libro Eccles. Aboënsi legendo præmississe docuimus, confirmata), Templum Cathedralis in Fennia primum exstructum esse in Pago Rändämäki, spatio quadrantis fere milliarii Svecici ab urbe Aboënsi & hodierni loco Templi Cathedralis distanti, ac idem esse quo hodieque ecclesia S:æ Mariæ s. Rändämäkiensis utitur. Dubium sane videri non debet, quin inde Cathedra ad Templum

plura loca, crescente in eisdem partibus per Dei gratiam fide Katholica, magis ad hoc commoda esse noscantur, *transferri Episcopalem Sedem ad locum competenciozem in sua dyocesi mandaremus.* Quocirca discrecioni vestræ per apostolica scripta mandamus, quatenus inquisita super hoc diligencius veritate, si rem

Aboënse fuerit olim translata, ac ibi aliquamdiu, antequam Aboam transferretur, collocata manserit; pluresque ibi priscorum Episcoporum Finlandensium fuisse sepultos, hinc vetus monumentum testatur. Sed eum locum *primum* fuisse huic usui delectum, atque in Epistola Papæ spectari, vix credas? Ac suadere rationes videntur haud contemnendæ, ut potius Templum *Noufisense* (sive hodiernum, sive aliud illo vetustius) huic fuisse usui primitus consecratum credamus? *Primo* enim ibi *S. Henricum* fuisse sepultum novimus, (quo honore Ecclesiam Cathedralis fuisse orbatam, aut hanc alio loco quam ubi corpus sancti viri quiesceret, exstructam, vix putes?) atque ossa ejus inde Aboam translata. *Deinde* etiam *Thomam* Episcopum ibi habitasse, inde suspicandi ansam arripias, quod *Wilhelmus Capellanus* suus, simul fuerit *Rector Ecclesiæ S. Mariæ de Noufis*? Cfr. *Annot ad Juusteni Chron.* p. 132 sq. *Tum* difficile est intellectu, cur pagus *Rändämäki*, in ejusdem vicinia amaris situs, ac tantillo inde distincta intervallo, tanto incommodior locus haberi poterit, ut Cathedralis inde huc movere necessarium haberetur? Situs sane loci & salubrior & lætior ibi quam in palude, ubi nunc urbs habetur Aboënsis, fuisse videtur? Adeo ut ex Ecclesia *Noufis* voluisse Thomam sedem suam potius ad pagum *Rändämäki*, quam inde ad hodiernum Templi nostri Cathedralis locum transferre, probabile vi-

rem inveneritis ita esse, cum consilio ejusdem Episcopi & Clericorum suorum transferatis auctoritate nostra sedem eandem ad locum in eadem dyocesi magis aptum. Quod si non omnes hiis exequendis potueritis interesse, tu frater Episcope, cum eorum altero ea nichilominus exequaris. Datum Perusii X Kal. Februarii Pontificatus nostri anno secundo (d. 23 Jan. 1229 (d)).

Habetur in antiquo libro privilegiorum Ecclesie Aboënsis (vulgo *Svartboken* dicto), qui in R. Bibliotheca Stockholmensi asservatur, Fol. 46. Cfr. A CELSE l. c. p. 62 N:o 3 (e) & *Annott. ad Chron. Juust.* p. 104 sq.

C 3

V. Idem

deatur? Nulla quidem supersunt monumenta, quæ præterea doceant, cur ex Rändämäki Aboam, novo molimine, Cathedra rursus fuerit translata: sed quam pauca sunt, quæ ex illis temporibus supersunt! — Nihil tamen nisi conjecturam esse, quam in re obscura afferimus, lubenter largimur. Cfr. *Annott. ad Chron. Juust.* p. 105 Not. 75, & p. 185.

(d) Die XIII Kal. Februarii datam esse, dicit A CELSE l. c. p. 62 N. 3: nescio qua nixus auctoritate? In *Registro* enim Aboënsi, (unde omnis puto hujus rei fluxit notitia) X Kal. Febr. legitur; quod autem ibidem *alia manu* adscriptum habetur: *Anno autem salutis nostre 1358*, eo manifestiori vitio laborat, quo certius est, *Gregorium IX* electum fuisse Papam a. 1227, d. 13 Kal. Aprilis. Vid. CIACONII *Vita Pontif. Romanor.* T. II, p. 65.

(e) Præter hanc Bullam, alius mentionem facit ÖRNHJELM

V.

*Idem prohiberi jubet, ne mercatura exerceatur cum
Ruthenis, Ecclesiæ Fennicæ hostibus.*

Gregorius Episcopus &c. venerabili Fratri Episcopo & dilectis filiis Præposito Rigensi, & Abbati de Dunemunde Cisterciensis Ordinis, Rigensis Diocesis, salutem & Apostolicam benedictionem. Attendens ille Evangelicus Paterfamilias, quod messis est multa operarii autem pauci, adhuc quasi undecima hora vineæ suæ novos deputat vinitores. Inter quos venerabilis frater noster *Finlandensis Episcopus, in Finlandia & terris vicinis (a) magnum populum ydolatriæ cultui servientem Evangelicæ nomini Domini nostri*

(*Hist. Sveonum Gothorumque Ecclesiast.* p. 491) a. 1226 d. 23 Jan. datæ, qua translationem Sedis Episcopalis Fennicæ ab eodem Papa permissam fuisse, tradit. Errorem in anni nota ab ÖRNHJELMIO indicata recte reprehendit A CELSE l. c. p. 62 N. 4. Sed totam Bullam alteram, licet illam *etiamnum superstitem* esse affirmet ÖRNHJELM, & sese illam in Bullario exhibiturum esse promittat, hujus erroris & præcipitantiæ deberi, nec aliam esse ab illa quam nos dedimus, nobis certum videtur. Cfr. *Annot. ad Chron. Juust.* p. 104 & 124, ubi hallucinationes & turbas viro- rum doctissimorum circa hanc rem notavimus.

(a) Videtur *Thomas* Episcopus Finlandiæ constitutus, præter hanc provinciam, proprie sic dictam, eique adjectam Nylandiam, vicinam quoque *Tavastiam & Careliam* fidei Christianæ obsequio subicere studuisse.

nostri Jeshu Christi, de novo, ut dicitur, acquisivit eisdem. Denique Rutheni (b), qui propinqui sunt eis, minimum (c) abhorrentes ipsos pro eo quod fidem Catholicam susceperunt, multipliciter desæviant in ipsos, modis quibus possunt ad eorum interitum & dispendium intendendo (d). Cum vero universi fideles reputare debeant, in se ipsos fieri quod in eundem acquisitionis populum committitur a prædictis, qui Dei sunt & fidei Catholicæ inimici, discrecioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus
Mer.

(b) *Ruffos*, genere quodam imperii, & maxime societate ac amicitia, cum gentibus sinui Fennico vicinis conjunctos hoc tempore fuisse constat, atque hinc ægre tulisse ubi novæ religionis ope easdem a sua societate disjungi viderent: unde consillis doctorum, Christianam propagare fidem conantium, varia objecisse impedimenta, & paganis novum sibi obtrudi cultum religiosum ægre patientibus subsidia præbuisse, mirum videri non debet. (Cfr. *Annot. ad Chron. Juust.* p. 115-118, & 139-142). Inde vero factum, ut inter Religionis Christianæ hostes, a nostris, non omnino immerito, numerarentur.

(c) Aut legendum est *maxime* (vel fortassis *mire*?) *abhorrentes ipsos* - - *desæviant*, aut *minime abhorrent in ipsos* - - *desævire, modis. &c.*

(d) Hinc illæ inimicitia perpetuæ, quæ Svecos tandem ad Careliam, duce *Thorkillo Canuti* bello aggrediendam & suo imperio subjiciendam, impulerunt, ac bello cum Russis ipsis per tot secula gerendo Finlandiæque ab his misere vastandæ, causam præbuerunt.

Mercatores de partibus vestris, ne mercimonia cum illis exerceant, donec desinant persequi de novo conversos ad fidem in terris eisdem, monicione præmissa, per censuram ecclesiasticam, appellacione remota cogatis. Quod si non omnes hiis exequendis potueritis interesse; tamen frater Episcopo, cum eorum altero ea nichilominus exequaris. Datum Perusii X Kal. Februarii, Pontificatus nostri anno 2:0, (D. 23 Jan. 1229).

Legitur ibidem Fol. 45 (e). Cfr. *Annott. ad Chron. Juust.* p. 101, & *Access. ad Recensionem Celsianam Bullarii Romano-Sueog.* p. 114 sq.

VI.

Idem Episcopum & Populum Finlandensem suumunit Patrocinio.

Gregorius &c. Venerabili Fratri Episcopo Lincopensi, & dilectis filiis Abbathi de Gutthlandia Cisterciensis Ordinis & Præposito de Wisby Lincopensis Dyocefsis, salutem & Apostolicam benedictionem. Cum venerabilem fratrem nostrum Episcopum,
Cle-

e) Similis plane tenoris Bullæ ad *Episcopum Lincopensem, Abbatem Gutlandensem & Episcopum Lubecensem*, eodem loco dieque datæ, subjiciuntur.

Clerum & Populum Finlandensem, sub protectione receperimus Apostolicæ sedis & nostræ, discrecioni vestræ per Apostolica scripta mandamus: quatenus non permittatis eos contra protectionis nostræ tenorem temere molestari, molestatores eorum indubitatos, monicione præmissa per censuram ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo. Quod si non omnes hiis exequendis potueritis interesse, tu frater Episcopo cum eorum altero ea nichilominus exequaris. Datum Perusii X Kal. Februarii Pontificatus nostri anno secundo. (D. 23 Jan. a. 1229).

Legitur ibidem Fol. 46. Cfr. A CELSE l. c. p. 62, N:o 5, & *Annot. ad Chron. Juusten.* pag. 101, Not. 71.

VII.

Idem concedit Episcopo Finlandensi lucos & delubra, ritibus paganorum olim deputata, sibi vindicare.

Gregorius Episcopus &c. Venerabili Fratri Episcopo Finlandensi f. & a. b. Annuere consuevit sedes Apostolica piis votis, & honestis petencium precibus favorem benivolum impertiri. Ea propter, venerabilis in Christo frater, tuis justis precibus inclinati, *lucos & delubra (a) deputata olim ritibus pagan-*
D
gano-

(a) *Delubri* voce quid hoc loco Pontifex significet, non est

ganorum, quæ de novo per te conversi ad fidem, ecclesie tuæ voluntate spontanea contulerunt (b), ipsi ecclesie auctoritate Apostolica confirmamus (c). Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere vel ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursum. Datum Perusii II Kal. Februarii, Pontificatus nostri anno secundo. (D. 31 Jan. 1229.).

Habetur ibid. Fol. 46. Unde transiit in (edit. ab Erico Benzelio filio) *Apparat. ad Spegelii Hist. Eccles. (Skriftel. Bevis hõrande til Svenska Kyrko-Historien)* &

facillimum definitu. *Ædes & templa* in honorem deorum exstructa, veteres Fenni ignorasse videntur. Certas igitur *areas & terras* cultui deorum consecratas intelligi debere putes, in ecclesie jam fructum adhibendas.

(b) Consensu igitur Populi Finlandensis fuisse sedi Episcopali, vel Ecclesie Cathedrali donata, videmus, non in privatum celsisse Episcopi dominium.

(c) Regis Sveciæ implorare auctoritatem minus necessarium videbatur, quam Papæ confirmationem comparare, quia videlicet terræ hæc jam olim sacro usui a paganiis dicatæ, ab incolis erant Christianæ cultus usibus concessæ; necdum jus Magistratus in talia bona erat lege aliqua assertum. Ac videtur tota Ecclesia Fennica initio magis Ecclesiastico quam civili imperio fuisse subdita? Cfr. *Annot. ad Chron. Faust. p. 129 sq.*

& *Acta Literaria Sveciæ* a. 1725 p. 62 (d). Cfr.
 A CELSE l. c. p. 62 sq. N:o 6. *Annott. ad Chron.*
Juust. p. 107.

VIII.

*Idem prohibet mercaturam exerceri cum paganis
 Ecclesiæ Fennicæ hostibus.*

Gregorius Episcopus &c. Venerabili Fratri Episco-
 po Lincopenfi, & dilectis filiis Abbati Gutlandiæ
 Cisterciensis Ordinis & Præposito de Wisby Linco-
 penfis Dyocefis, f. & a. b. *Ex parte venerabilis*
Fratris nostri Finlandensis Episcopi fuit propositum co-
ram nobis (a), quod cum in Dyocesi sua sit novella
Christi plantacio, sic animos quorundam de Gudlan-
diæ partibus cæca cupiditas occupavit, ut qui glo-
riantur in nomine Christiano, paganis intendentibus
ad exterminium plantacionis ejusdem, in armis, equis,
 D 2 navi-

(d) Sed utroque loco a. 1228 pro' 1229, perperam indica-
 tur. Cfr. *Annott. ad Chron. Juust.* p. 181 Not. (38).

(a) Vel ex his verbis patet, Bullas has omnes Papales;
 (N:o III, V, VI, VIII, IX, X.) pro defendendâ & tutan-
 da Ecclesia Fennica datas, studio & curæ deberi Finlan-
 denfis Episcopi (Thomæ), qui pro illa propaganda & mu-
 nienda nihil inexpertum omisit.

navigiis, victualibus & aliis mercimoniis subvenire (b) præsumunt: in quo pares aut eciam superiores in malicia fiunt illis, dum eis ad impugnandos Christianos necessaria subministrant. Cum autem fideles deceat universos, non ad impedimentum sed augmentum religionis intendere Christianæ, discrecioni vestræ monemus & hortamur in Domino, per Apostolica scripta mandantes, Mercatoribus de Gutlandia interdicatis & inhibeatis expresse, ne paganis prædictis in præmissis vel aliis audeant subvenire. Alioquin eos qui contravenire præsumperint, per censuram ecclesiasticam, appellacione postposita compefcatis. Quod si non omnes hiis exequendis &c. (ut supra N:o VI). Datum Perusis XIII Kalend. Martii, Pontificatus nostri anno secundo. (D. 16 Febr. a. 1229).

Repe-

(b) Mercatura Wisbyensium hoc tempore florentissima, quæ imprimis cum Ruslis, (eorum interventu ad Indiam usque extensa) Eltonibus reliquisque Sinus Fennici accolis &c. gerebatur, non facile passa fuit se religiolis Cleri consiliis circumferibi. Quin apparatu quoque bellico Gotlandos, Rigenses, Lubecenses &c. non dubitasse hostes illos Religionis Catholicæ instruere, hinc discas. Merces autem ipsæ (*arma, equi, navigia, victualia* &c.) quæ ad eos a Gothlandis (& civibus urbium inferioris Germaniæ) mittebantur, attentionem singularem merentur. Ferrum nec non arma & lignamina, addis Bulla Papalis proxime sequens.

Reperitur *ibid.* Fol. 44. Cfr. *Annott. ad Chron. Juust.* p. 102, & *Access. ad Recens. Celsianam Bullarii Romano-Sueog.* p. 115.

IX.

*Idem jubet Christianos inhiberi, ne ferrum, arma vel
ligna paganis in Carelia, Ingria &c.
habitantibus afferant.*

Gregorius Episcopus &c. Venerabilibus fratribus Archiepiscopo Upsalensi & Episcopo Lincopenfi s. & a. b. Ad audienciam nostram pervenit, quod sævicia Paganorum Kareliæ, Ingriæ, Lippiæ (a), Wat-

D 3 lan-

(a) Nob. A CELSE (præeunte PERINGSKÖLDIO) legit *Lappiæ*; Liber vero Privilegiorum *Ecclesiæ Lincopenfis*, unde hæc Bulla transcripta est, aperte habet *Lippiæ*, vel *Lipfiæ*, quod ad *Livoniam* trahere non ægre queas? Cfr. *Annott. ad Chron. Juust.* p. 775. Dubitationem tamen movet, quod nec *Estoniæ* hoc loco ulla mentio occurrat; & fuisse hoc tempore (initio seculi XIII) tractum *Estoniæ*, *Ingriæ* (*Watlandiæ*) vicinum, qui *Lappagunda* (*Lappakunda*, ditio *Lapponum*) vocaretur, testatur *Chronicon Livonicum* vetus a GRUBERÒ editum. (cf. p. 148, ubi legitur: "Post hoc in Gervam abierunt, & Provinciam, extremam versus *Wironiam*, quæ *Lappagunda* vocatur"); cujus tractus incolas piraticæ exercenda, vicinorum more, illos etiam indulisse, atque hinc in Bulla Papæ spe-

landiæ contra Christicolos regni Sveciæ (b) sic invaluisse dinoscitur, quod nisi eorum immanitatibus ab orthodoxæ fidei cultoribus viriliter obsistatur, de subversione ipsius fidei in circumadjacentibus terris dicti regni possit merito formidari. Nos igitur providere volentes, ne dictis paganis per detestandam temeritatem cujuslibet Christianorum aliquod subsidium fidelium illarum parcium valeat provenire, fraternitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus omnibus Christianis parcium earundem ex parte nostra per vos vel alios sub pœna excommunicationis districte inhibere curetis, ne præfatis paganis in hujusmodi persecuacione christianorum ipsorum persistentibus *arma, ferrum, lignamina* (c), seu alias res cum quibus christianos impugnant, quæ Sa-
race-

ctari haud absurde credas? Unde emendare licet quæ disputavimus l. c. p. 102 sq.

- (b) Non tam ipsam Sueciam, quam novam coloniam in Finlandiam deductam ac neophytos ibidem Christianos maxime spectari, verba adjuncta docent, *subversionem fidei in circumadjacentibus terris dicti regni* (Sveciæ) formidandam ex istis Piratarum moliminibus esse, significancia.
- (c) *Ligna fabricandis navibus apta* (Stepps-wirke) imprimis his verbis intendi, res ipsa docet: nemoque non videt, mercaturam Wisbyensium & Germanorum cum his Piratis factam non parum similitudinis cum illa habere quam hodie cum Piratis Africanis Europæi exercent, ni-

racenis exhiberi a Christianis in generali Concilio prohibetur, deferre præsumant. Datum Lugduni V Idus Januarii Pontificatus nostri anno tercio (D. 9 Jan. 1230).

Legitur in Libro Ecclesiæ Lincopenfis membranaceo MS. in Bibliotheca R. Stockholmensi asseruato, Fol. v. 24. Unde transcripserunt *Ornhjelmius* & *Peringssöldius* in Bullar. Cfr. A CELSE l. c. p. 63 N:o 7 & *Annott. ad Chron. Juust.* pag. 102 sq. atque pag. 775.

X.

Idem Militibus Christi in Livonia injungit, ut Ecclesiæ Finlandensî suppetias ferant.

Gregorius Episcopus &c. dilectis filiis, Militibus Christi in Livonia, s. & a. b. Cum pravi (an *pro-ni*?) sint hominis sensus ad malum, sicut ex sensualitate caro vergit in culpam, ita vigore spiritus, procedente ac subsequente divina gracia, quilibet niti debet ad veniam, & remedia semper inquirere quibus salutem valeat promereri. Cum igitur ex defensione

ne

si quod vestigialia quoque his pendere, adeoque superbiam & aviditatem illorum alere, turpis potentiorum invidia Christianos cogat,

ne fidelium contra paganos peccatorum remedium fideles quilibet consequantur, universitatem vestram rogamus, monemus attentius & hortamur, in remissionem peccaminum injungentes, *quatenus ad provinciam Finlandiæ, pro defendenda novella plantacione ad Christi fidem in ea noviter converforum, contra infideles Ruthenos, personaliter accedentes, cum consilio venerabilis fratris nostri Finlandensis Episcopi, qui assumpsit in præmissis partibus negocium fidei ex animo prosequendum, defensionem eorum insistatis viriliter & potentes* (potenter), ita quod in illis partibus augeatur numero & merito populus Christianus, & vobis apud Deum accrescat cumulus meritorum, qui multo majora retribuit fideliter servientibus quam speratur: proinde attendentes quam salubre sit homini, pro illo animam suam ponere, qui pro se positam in vitam custodit æternam (a). Datum Anagninæ Octava Kal. Decembris, Pontificatus nostri anno sexto (d. 24 Nov. 1232).

Legitur ibid. Fol. 44. Cfr. *Annot. ad Chron. Juust.* p. 102, & 179 sq. *Access. ad Recens. Bullarii Celsianam*, p. 119.

XI. *Idem*

(v) Non est verisimile, Milites Livonienfes, quibus satis negotii domi supererat in hostibus sibi propioribus debellandis, & miseris Lettis, Livonibus & Estonibus (sub prætextu Christianæ propagandæ fidei jugo servitutis gravissimo opprimendis, huic mandato Pontificis paruisse,